

REFLEXIONS SOBRE ASSETJAMENT I ABUSOS EN L'ENTORN ESCOLAR

El Col·legi de Pedagogos davant les situacions d'assetjament i abusos que es poden donar en l'entorn escolar, vol aportar reflexió i debat des d'una perspectiva pedagògica per a coresponsabilitzar-nos a tota la societat en la prevenció i detecció d'aquestes conductes per a què l'escola sigui un entorn segur per als nostres infants i adolescents

El Col·legi de Pedagogos davant les situacions no desitjades que es produeixen d'assetjament i abús de diferent magnitud de la que poden ser objecte infants i adolescents dins del marc escolar, fa sentir la seva veu recordant la coresponsabilitat de tota la societat per a denunciar i treballar conjuntament per l'eradicació d'aquests comportaments en un entorn -l'escolar- que per definició el regeix valors de cura i protecció envers la infància i adolescència que aixopluga i que té la finalitat de proporcionar un entorn educatiu per al desenvolupament de les capacitats dels infants i adolescents per a què esdevinguin ciutadans compromesos amb la societat de la què en formen part.

En aquest sentit el Centre escolar és una comunitat de persones (alumnes, professors, pares i mares, personal de serveis...) que conviuen amb la intenció manifesta que l'alumne/a s'eduqui i es formi com a persona, donant-li els mitjans perquè en aquest procés adquireixi les eines per assolir autonomia i trobi el seu lloc en la societat. Tot aquest procés formatiu dura com a mínim fins que arriba a l'edat on s'espera d'ell/ella que sigui un ciutadà lliure i capaç d'aportar a la societat, a més del seu treball, una sèrie de valors que ha après de la societat mateixa.

Aquests valors els aprèn des de petit, pel caràcter subjacent a la seva societat com valors acceptats, i que la família, l'escola i la comunitat que la conformen consideren fonamentals i idiosincràtics i per tant procura transmetre.

Però a la mateixa escola com grup social que és apareixen actituds no desitjables, com el conflicte, l'assetjament o els abusos, que s'han de detectar immediatament i abordar-los a partir dels protocols i/o de la normativa corresponent.

En el cas del conflicte entre alumnes o alumne-professor que es manifesta a la vista de tothom, l'escola procura tractar-lo des de la vessant educativa perquè s'ha d'aprendre com gestionar-lo i solucionar-lo alhora que es promou que els alumnes adquireixin eines i estratègies per afrontar d'altres situacions similars. El tractament educatiu dels conflictes diaris (agressions físiques i

verbals) tendeixen a solucionar-se per la via de l'aprenentatge i, poc a poc, el nen/a i/o adolescent va assolint recursos i habilitats que li permeten fer front al conflicte si torna a aparèixer més endavant. En aquest context, des del punt de vista pedagògic, el conflicte esdevé una oportunitat per aprendre a conviure en comunitat.

Casos més complicats apareixen en situacions d'assetjament escolar (*bullying*), on una persona, un alumne, es veu sobrepassat per una situació, que moltes vegades no és tan evident ni està a la vista de tothom, ja que es mostra molt més submergida i apareix tot un triangle entre assetjat, agressor i espectadors, molt difícil de detectar. Aquí la solució és més difícil i si no es detecta a temps pot arribar a tenir conseqüències nefastes.

En totes les situacions hi ha una posició de poder sobre l'assetjat, però n'hi ha una que pren una dimensió de gran gravetat a més d'incórrer en delictes penals com és el cas d'agressions sexuals. Aquí la posició de poder és la d'un adult sobre un menor que s'està formant i que probablement confia en ell perquè és el seu professor, la víctima incapaç de saber com reaccionar en molts casos s'enfonsa en un problema que no comparteix amb els adults que poden ajudar-lo. El fet que en un moment determinat un docent, garant i responsable de la formació de l'infant i/o adolescent, s'aprofiti d'aquesta situació de poder i superioritat davant un menor que confia en ell, només pot provocar rebuig i recriminació absolutes.

Si bé hi ha instruments per regular i evitar els casos de conflictes d'agressió física i verbal a l'escola amb documents com les *Normes d'Organització i Funcionament de Centre* o el *Pla de Convivència*, que tracten de donar normes i protocol·litzar les situacions de conflicte -de baixa o alta intensitat- que es produeixin en el dia a dia així com en els casos d'assetjament entre alumnes, és molt difícil la detecció d'abusos d'índole sexual per part d'un adult a un menor. Habitualment el coneixement dels casos aflora molts anys després de que l'alumne ho hagi patit, una situació molt difícil de superar a nivell personal.

Davant esdeveniments que es produeixen en aquest sentit el COPEC rebutja enèrgicament qualsevol situació d'índole d'assetjament i/o abús a un alumne, vingui d'on vingui i està i estarà sempre al costat de l'infant i/o adolescent que hagi sofert el greuge. Els indicadors d'assetjament i abusos no poden passar desapercebuts per l'entorn del menor –i menys encara en un entorn escolar- i s'ha de donar suport a l'infant i/o adolescent que ho pateix fent-li costat i expressant-li des del primer moment l'interès per la seva situació i mostrant-nos davant d'ell com persones amb intenció d'impedir que allò continuï, a més d'estar atentats a qualsevol indicatiu derivat de canvis en els infants i adolescents que poden portar a pensar la possibilitat de la existència d'una problemàtica com la plantejada. La detecció el més abans possible d'aquestes situacions és la

clau, per bé que ha de ser un treball conjunt entre l'entorn escolar, el familiar, el de salut i el de la comunitat tota, donada la dificultat que en pot suposar la seva detecció.

La PEDAGOGIA ha de donar resposta proactiva –i reactiva quan calgui- mitjançant la prevenció tractant les causes que poden ser susceptibles de derivar en aquests comportaments i actituds - reprovables i injustificables- tant per part de companys com d'adults en l'entorn escolar envers infants i adolescents que són vulnerables davant d'aquesta xacra que envaeix l'escola. S'han de posar en marxa metodologies pedagògiques per a l'abordatge exhaustiu des de totes les vessants possibles: des de mediació -resolució de conflictes i cultura de la pau- des de la sensibilització i l'equitat, des de la diversitat i respecte a la diferència, des del valors humans i els drets dels infants, des de l'anàlisi, el debat i la reflexió...

Des del Col·legi de Pedagogs de Catalunya volem deixar constància que més enllà del ressò mediàtic de situacions que surten a la llum, hi ha un dia a dia en el marc escolar en què infants i adolescents poden patir assetjament per part dels seus iguals i, el que és més greu i intolerable, patir abusos per part d'adults. És per això que a punt d'acabar-se el curs escolar és moment d'analitzar i reflexionar com s'encararà el curs següent i instar a la comunitat educativa, a l'administració responsable i als mitjans de comunicació a què ens conjurem a combatre aquesta i qualsevol forma de violència a la que puguin estar exposats els nostres infants i adolescents en l'entorn escolar.

JUNTA DE GOVERN

18 de juny de 2016

Col·legi de Pedagogs de Catalunya